

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«МЕНЕДЖМЕНТ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ»**

першого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент,
галузь знань 07 Управління та адміністрування
Кваліфікація: бакалавр з менеджменту людських ресурсів

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ПУЕТ
Голова вченої ради

_____ О. НЕСТУЛЯ

Освітньо-професійна програма
вводиться в дію з _____ 20__ р.

Ректор _____ О. НЕСТУЛЯ
(наказ № _____
від «_____» _____ 2020 р.)

Полтава 2020

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

ПОГОДЖЕНО

№ з/п	Посада	Прізвище, ім'я, по батькові	Науковий ступінь, учене звання	Підпис
1.	Перший проректор	Педченко Наталія Сергіївна	д. е. н., професор	
2.	Директор Навчально-наукового інституту бізнесу і сучасних технологій	Ткаченко Аліна Сергіївна	к. т. н., доцент	

ВНЕСЕНО ПРОЕКТНОЮ ГРУПОЮ:

1. Тужилкіна О. В. – керівник проектної групи, гарант освітньої програми, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к. е. н., доцент
2. Бондар-Підгурська О. В., доцент кафедри менеджменту, д.е.н., доцент.
3. Філіна С. В. – доцент кафедри менеджменту, к. е. н., доцент.

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений без дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Розроблено науково-методичною групою зі спеціальності:

1. Тужилкіна О. В. – керівник проектної групи, гарант освітньої програми, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к. е. н., доцент
2. Костишина Т. А. – завідувач кафедри кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, д.е.н., професор.
3. Рудич Л. В. – доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к. е. н., доцент
4. Степанова Л. В., доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к. е. н., доцент
5. Делія О.В. – доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к.і.н., доцент
6. Шаповалов В.О. – доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к.е.н., доцент
7. Стеценко В.В. – доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к.е.н., доцент
8. Соляник В. О. – провідний спеціаліст Департаменту соціального захисту населення Полтавської облдержадміністрації
9. Козуб О. В. – директор ТОВ «Полтавський хлібокомбінат «Кулиничі»»
10. Дерикон В. В. – здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом та економіка праці»
11. Волошина Ю. Ю. – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом та економіка праці»

При розробці Програми враховані вимоги:

Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент.

Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 р., № 1165.

Зовнішні рецензенти

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Науковий ступінь, шифр та назва наукової спеціальності	Учене звання (за кафедрою)	Посада та назва організації (за основним місцем роботи)
1.	Дороніна Ольга Анатоліївна	доктор економічних наук, 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика	професор	в. о. завідувача кафедри менеджменту та поведінкової економіки Донецького національного університету ім. В. Стуса
2.	Шушпанов Дмитро Григорович	доктор економічних наук, 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика	професор	професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Тернопільського національного економічного університету
3.	Клавдієва Катерина Данилівна	-	-	Директор Полтавського обласного центру зайнятості
4.	Гардер Наталія Олександрівна	-	-	Менеджер з персоналу ТОВ «Епіцентр К»

**1. Профіль освітньо-професійної програми зі спеціальності
073 Менеджмент**

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (далі – ПУЕТ), Інститут бізнесу та сучасних технологій, кафедра управління персоналом, економіки праці та економічної теорії
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Ступінь вищої освіти – бакалавр Освітня програма «Менеджмент людських ресурсів» Освітня кваліфікація – бакалавр з менеджменту людських ресурсів
Офіційна назва освітньо-професійної програми	Менеджмент людських ресурсів
Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Наявність акредитації	Освітня програма введена вперше в 2020 р.
Цикл/рівень	Національна рамка кваліфікацій України (НРК) – 6 рівень. Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (FQ-ENEА) – перший цикл. Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF-LLL) – 6 рівень.
Передумови	Наявність свідоцтва про базову загальну середню освіту, диплома молодшого спеціаліста, диплома молодшого бакалавра. Умови вступу визначаються Правилами прийому до Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» в 2020 році (https://vstup.puet.edu.ua/dokumenty/)
Мова(и) викладання	Українська, англійська
Термін дії освітньо-професійної програми	2020-2024 роки
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-	http://www.yper.puet.edu.ua/

професійної програми	
2 – Мета освітньо-професійної програми	
<p>Освітня програма спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі менеджменту людських ресурсів, на всебічний розвиток здобувачів вищої освіти й забезпечення конкурентоспроможності випускників на сучасному ринку праці за рахунок формування загальних та професійних компетентностей, формування практичних навичок завдяки посиленій практико орієнтованій підготовці, формуванню м'яких навичок, міжнародному стажуванню, використанню сучасних тренінгових технологій.</p> <p>Виконання поставленої мети забезпечується відповідністю програми вимогам Стандарту вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент першого (бакалаврського) рівня та потребам вітчизняного й міжнародного ринків праці.</p> <p>Мета освітньо-професійної програми (далі – ОПП) відповідає Місії та Стратегії розвитку університету на 2017-2022 роки (http://puet.edu.ua/sites/default/files/strategiyi_rozvytku_puet_na_2017-2022_r.r._111.pdf).</p>	
3 – Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область	<p>Галузь знань – 07 Управління та адміністрування Спеціальність – 073 Менеджмент <i>Загальний обсяг освітньо-професійної програми – 240 кредитів ЄКТС, у тому числі, дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки – 22 кредитів ЄКТС (9,2 %); фундаментальної, природничо-наукової та загально-економічної підготовки – 2 кредити ЄКТС (0,80 %); дисципліни циклу природничо-наукової та загально-економічної підготовки – 10 кредитів (4,2 %); дисципліни циклу професійної та практичної підготовки – 112 кредитів ЄКТС (46,6 %); дисципліни вільного вибору студента – 60 кредитів ЄКТС (25 %); практична підготовка – 28 кредитів ЄКТС (11,7 %); підсумкова атестація – 6 кредитів ЄКТС (2,5 %).</i></p>
Орієнтація освітньо-професійної програми	<p>Освітньо-професійна. Програма професійна прикладна. Акцент ОПП робиться на здобутті знань та умінь з менеджменту людських ресурсів, необхідних для працевлаштування на вітчизняних й закордонних підприємствах, в органах державної влади, місцевого самоврядування, відкриття і ведення власного бізнесу, можливості продовження освіти (магістерські професійні та наукові програми).</p>
Основний фокус освітньо-	<p>Вища освіта в галузі знань «Управління та адміністрування» зі спеціальності «Менеджмент».</p>

професійної програми та спеціалізації	<i>Ключові слова:</i> персонал, управління, менеджмент, людські ресурси, компетенції, мотивування, організація праці, лідерство, кадрове адміністрування, соціально-трудова відносина, управління конфліктами.
Особливості програми	<p>Освітньо-професійна програма є прикладною, її професійна підготовка є практико-орієнтованою, поєднує теоретичні фундаментальні знання щодо процесів менеджменту людських ресурсів та їх впливу на розвиток підприємств зі значною практичною компонентою навчання завдяки залученню передового досвіду вітчизняних стейкхолдерів, можливістю закордонного стажування.</p> <p>Формує креативних фахівців з новим способом мислення, набутими м'якими навичками, здатних не лише застосовувати методи менеджменту людських ресурсів, а й удосконалювати їх на базі сучасних персонал-технологій, адаптуючи до зовнішніх соціально-економічних умов.</p> <p>Пропонує широкий перелік вибіркових навчальних дисциплін загальноуніверситетського та професійного вибору.</p>
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Фахівець підготовлений до роботи в галузях економіки за КВЕД 009:2010:</p> <p>70.10 Діяльність головних управлінь (хед-офісів)</p> <p>73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки</p> <p>75.12 Управління у соціальній сфері</p> <p>78.13 Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності</p> <p>75.14 Допоміжна діяльність у сфері державного управління</p> <p>78.10 Діяльність агентств працевлаштування</p> <p>78.20 Діяльність агентств тимчасового працевлаштування</p> <p>78.30 Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами</p> <p>82.11 Надання комбінованих офісних адміністративних послуг</p> <p>82.19 Фотокопіювання, підготування документів та інша спеціалізована допоміжна офісна діяльність</p> <p>Фахівець підготовлений до роботи в галузі управління та адміністрування і здатний виконувати зазначену (і)</p>

	<p>професійну (і) роботу (и) за ДК 003:2010: 3423Адміністративний помічник 3423Інспектор з кадрів 3423 Організатор з персоналу 3423 Фахівець з найму робочої сили 3436.1 Помічник керівника підприємства (установи, організації) 4144 Діловод 4190 Табельник</p> <p>Види економічної діяльності за КВЕД 009:2010: International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08): 11 Генеральні директори, вищі керівні кадри та члени виконавчих та законодавчих органів 12 Керівники адміністративних та комерційних підрозділів 13 Керівники та керівні працівники управління, виробництва та спеціалізованих служб 14 Керівники та керівні працівники готелів, ресторанів, закладів торгівлі та інших послуг 23 Спеціалісти в галузі освіти 24 Спеціалісти в галузі управління підприємствами 34 Проміжні професії в галузі юридичних послуг, соціальних послуг та подібні 41 Офісні працівники</p>
Подальше навчання	Можливість навчання за програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти, підвищення кваліфікації.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Студентоцентроване навчання, проблемноорієнтоване та практико-орієнтоване навчання, індивідуальна освітня траєкторія, використання дистанційних технологій в освітньому процесі – система Moodle (https://el.puet.edu.ua/), навчання на основі самостійних досліджень тощо.</p> <p>Форми навчання: лекції, семінари, практичні заняття, тренінги, самостійна робота, консультації з викладачами тощо.</p>
Оцінювання	<p>Система оцінювання ґрунтована на принципах академічної доброчесності та прозорості.</p> <p>Поточний контроль: опитування, презентація індивідуальних завдань, перевірка самостійної роботи, тестування, виконання поточних модульних робіт.</p>

	Підсумковий контроль: залік (ПМК), екзамен, захист звітів з виробничих практик. Підсумкова атестація здійснюється у формі кваліфікаційної випускової роботи та підсумкової атестації.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук
Загальні компетентності	<p>К01 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>К02 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя</p> <p>К03 Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу</p> <p>К04 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях</p> <p>К05 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності</p> <p>К06 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово</p> <p>К07 Здатність спілкуватися іноземною мовою</p> <p>К08 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій</p> <p>К09 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями</p> <p>К10 Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні</p> <p>К11 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації</p> <p>К12 Здатність генерувати нові ідеї (креативність)</p> <p>К13 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності</p>

	<p>K14 Здатність працювати у міжнародному контексті.</p> <p>K15 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)</p>
Спеціальні компетентності	<p>K16 Здатність визначати та описувати характеристики підприємства / організації</p> <p>K17 Здатність аналізувати результати діяльності підприємства / організації, зіставляти їх з чинниками впливу зовнішнього та внутрішнього середовища</p> <p>K18 Здатність визначати перспективи розвитку підприємства / організації</p> <p>K19 Вміння визначати функціональні області підприємства / організації та зв'язки між ними</p> <p>K20 Здатність управляти підприємства / організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту</p> <p>K21 Здатність діяти соціально відповідально і свідомо</p> <p>K22 Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту</p> <p>K23 Здатність планувати діяльність підприємства / організації та управляти часом</p> <p>K24 Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань</p> <p>K25 Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість</p> <p>K26 Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління</p> <p>K27 Здатність аналізувати й структурувати проблеми підприємства / організації, формувати обґрунтовані управлінські рішення</p> <p>K28 Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності</p> <p>K29 Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності</p> <p>K30 Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички</p> <p>K31 Здатність забезпечувати реалізацію оперативного управління людськими ресурсами на підприємствах / організаціях; організовувати та реалізовувати основні процеси управління людськими ресурсами, а також документаційний супровід цих процесів, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій</p> <p>K32 Здатність застосовувати практичні підходи функціонування системи соціально-трудова відносин</p>

	<p>на різних рівнях; визначати сферу застосування та вдосконалення методів й інструментів регулювання соціально-трудоових відносин</p> <p>К33 Здатність проводити організацію та нормування праці; аналізувати трудовий процес; розробляти заходи щодо поліпшення використання робочого часу на підприємстві</p> <p>К34 Здатність здійснювати планування та аналіз трудових показників підприємства / організації, проведення контролінгу та аудиту персоналу</p> <p>К35 Здатність аналізувати, прогнозувати та мотивувати поведінку працівників, управляти сприйняттям персоналу та організаційною культурою; управляти соціально-психологічним кліматом в трудовому колективі</p> <p>К36 Здатність розробляти, впроваджувати та організовувати реалізацію заходів політики залучення і добору персоналу</p> <p>К37 Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру та пропозиції, зайнятості та безробіття; виявляти і оцінювати вплив факторів на кон'юнктуру ринку праці</p>
--	---

7 – Програмні результати навчання

<p>ПР01 Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>ПР02 Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя</p> <p>ПР03 Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства</p> <p>ПР04 Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень</p> <p>ПР05 Описувати зміст функціональних сфер діяльності підприємства / організації.</p> <p>ПР06 Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень</p> <p>ПР07 Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності підприємства / організації</p> <p>ПР08 Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи</p> <p>ПР09 Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу підприємства / організації</p> <p>ПР10 Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та</p>
--

зовнішньоекономічної політики держави

ПР11 Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації

ПР12 Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації

ПР13 Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами

ПР14 Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації

ПР15 Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності

ПР16 Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним

ПР17 Виконувати дослідження індивідуально та / або в групі

ПР18 Демонструвати здатність організовувати, проводити і процеси управління персоналом та здатність ведення діловодства та документаційного супроводу процесів управління персоналом, в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та програмних засобів

ПР19 Здатність застосовувати та вдосконалювати методи й інструменти регулювання системи соціально-трудових відносин на різних рівнях

ПР20 Демонструвати здатність досліджувати використання робочого часу в організації та розробляти і обґрунтувати заходи щодо раціонального його використання

ПР21 Обґрунтовувати необхідність та застосовувати методика аналізу трудових показників організації, проведення аудиту персоналу та робочих місць

ПР22 Демонструвати здатність управляти формуванням корпоративної культури та сприятливого соціально-психологічного клімату на основі аналізу поведінки персоналу різними методиками діагностики та її прогнозування, мотивування поведінки персоналу

ПР23 Демонструвати здатність здійснювати добір кандидатів на вакантні посади та робочі місця з використанням різних джерел залучення кандидатів та сучасних способів, технологій та методик добору; надавати рекрутингові послуги

ПР24 Демонструвати здатність проводити аналіз та визначати тенденції на ринку праці для формулювання висновків, рекомендацій щодо забезпечення ефективної зайнятості; визначати попит та пропозицію на ринку праці, аналізувати структуру зайнятості та безробіття

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

**Кадрове
забезпечення**

Викладання навчальних дисциплін на ОПП забезпечує професорсько-викладацький склад кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії (професорів, докторів наук – 3 особи, доцентів, кандидатів наук – 6 осіб), а також науково-педагогічні

	<p>працівники інших кафедр університету.</p> <p>Науково-педагогічні працівники, які реалізують виконання ОПП, володіють високою педагогічною майстерністю, мають відповідну кваліфікацію, професійні компетентності та досвід у сфері освітньої та наукової діяльності. До освітнього процесу залучаються практики та професіонали у сфері управління персоналом та економіки праці.</p> <p>Гарант та науково-педагогічний склад, що забезпечує реалізацію ОПП, відповідають вимогам, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Університет має розгалужену і сучасну власну матеріально-технічну базу, загальна площа будівель складає 52,0 тис. м², 4 студентські гуртожитки загальною площею 20,8 тис. м². До матеріально-технічної бази входять також їдальня та буфети, бібліотека, спортивний комплекс, центр мистецтв і дозвілля, навчально-науковий інформаційний центр. Наявна вся необхідна соціально-побутова інфраструктура, кількість місць у гуртожитках відповідає вимогам.</p> <p>Матеріально-технічне забезпечення лекційних аудиторій, навчальних спеціалізованих лабораторій і кабінетів відповідає сучасним вимогам (мультимедійне та спеціальне обладнання) та дозволяє у повному обсязі забезпечити виконання навчальних програм з навчальних дисциплін на ОП.</p> <p>Обладнання лекційних аудиторій, лабораторій та спеціалізованих кабінетів, що забезпечують навчальний процес за ОП у відповідності до навчального плану в ПУЕТ (№/площа м²): 1) спеціалізовані кабінети кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії №509/87,9; 2) музей університету №343/66,3; 3) кабінет кафедри педагогіки та суспільних наук №330/69,9; 4) лінгфонний кабінет кафедри ділової іноземної мови № 436/40,4; 5) лабораторії кафедри документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах №131/91,8, №132/92,1; 6) лабораторія кафедри менеджменту №437/94,5; 7) спеціалізований кабінет кафедри правознавства №313/43,4; 8) лекційні аудиторії на 56-110 посадочних місць з мультимедійним комплексом (ПК з підключенням до локальної і глобальної мереж,</p>

	<p>стаціонарний мультимедійний проектор) №507, №230, №405, №209, №3М, №3аМ, №224, №419, №523, №336, №435, №114; 14) електронні читальні зали № 1 (135)/186,0, № 2 (143)/554,0; 15) медіатека № (136)/140,7; 16) спорткомплекс «Олімп» / 3209,4.</p> <p>Для забезпечення навчального процесу використовуються такі пакети прикладних програм (в т.ч. ліцензовані): MS Windows x.x, MS Internet Explorer, Delphi 2006, Архіватори Win Zip, Win Rar., Антивірусне ПО, Office, MS Word, MS Excel x.x, Math Cad 13-14, Math Cad 15 Portable, Maple 14 Portable, MS Studio.Net, MS Visual Studio NET 2005, VB Net SQL Server 2008, Curve Expert Professional, BPWin, IC, Outlook; Analysis Servise, Corel Draw, Adobe Photoshop, MS Project 2007, VB Net., Visual Studio 2008, Microsoft Office Publisher, СА BPWin 4., Mozilla Firefox, MS Outlook Express, MS Outlook, Skype, STATISTICA x.x, MS Word x.x, MS Access x.x, MS Power Point x.x, Adobe Photoshop, Macromedia Flash, Adobe PageMaker, Time Line, VBA, JAVA, HTML, Matrixer, Pragma, Fine Reader, програми-перекладачі з іноземних мов Stylus та Promt, Project Expert, Бест-Маркетинг, 1:С Підприємство x.x, в т.ч 1:С Підприємство: модуль Кадри, Документознавство, програмний комплекс ПАРУС-Персонал, автоматизована бібліотечна інформаційна система (АБІС) «Liber Media»).</p> <p>Проведення виробничих практик відбувається на базі відділів кадрів, служб управління персоналом, кадрових служб підприємств м. Полтави та області, а також Управління держпраці у Полтавській області, Полтавському обласному центрі зайнятості, приватних агенціях зайнятості. Усі здобувачі мають гарантоване місце проходження стажування за кордоном (Туреччина, Болгарія, Німеччина, США, Китай, Туніс). Стажування проходить в департаментах: «HR-management», «Gast-relations».</p>
--	--

<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Офіційний сайт ПУЕТ: https://puet.edu.ua містить інформацію про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти тощо.</p> <p>Офіційний сайт кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії: http://yep.puet.edu.ua/ містить інформацію про науково-педагогічних працівників кафедри, опитування стейкхолдерів, навчально-методичне забезпечення ОП, для абітурієнтів і студентів, про випускників ОП, контакти тощо.</p> <p>Офіційний сайт Головного центру дистанційного навчання ПУЕТ: https://el.puet.edu.ua/.</p> <p>Також потужним інформаційним центром із надання в користування абонентам усіх наявних інформаційних ресурсів, зафіксованих відповідно до певних стандартів, є бібліотека університету, інформаційні ресурси якої представлені такими складниками: фонд друкованих видань (навчальна, наукова, зарубіжна література, періодичні видання); автоматизована бібліотечно-інформаційна система; електронна бібліотека; електронний каталог усіх видів паперових і електронних видань (http://catalog.puet.edu.ua/); веб-сайт бібліотеки (http://lib.puet.edu.ua/).</p> <p>Викладання усіх навчальних дисциплін, написання кваліфікаційної роботи, проходження навчальних та виробничих практик ОП забезпечено підручниками, навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, програмами практик та дистанційними курсами авторства викладачів ПУЕТ або інших провідних фахівців України у сфері менеджменту людських ресурсів.</p>
<p>9 – Академічна мобільність</p>	
<p>Національна кредитна мобільність</p>	<p>На основі двостороннього договору між Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка</p>
<p>Міжнародна кредитна мобільність</p>	<p>У рамках програми ЄС Еразмус+ KA1 на основі двосторонніх договорів між ПУЕТ та навчальними закладами країн-партнерів: Kodolanyi Janos University (Угорщина); Katowice School of Economics (Республіка Польща) Utenos kolegija, University of Applied Sciences (Литовська Республіка); Universidad de Granada (Королівство Іспанія); Vidzeme University of Applied Sciences (Латвійська Республіка); West University of</p>

	Timisoara (Румунія); Mardin Artuklu University (Турецька Республіка); програма академічних обмінів Турецької Республіки «Mevlana»
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти проводиться на загальних умовах з додатковою мовною підготовкою.

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів ОПП

Код н/д	Компоненти освітньо-професійної програми (навчальні дисципліни, курсові проекти, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові навчальні дисципліни		146	
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки		22	
OK01	Історія та культура України	3	екзамен
OK02	Практична психологія	3	залік
OK03	Іноземна мова	5	залік, екзамен
OK04	Фізичне виховання	2	залік
OK05	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	3	залік
OK06	Соціологія та основи прикладних досліджень	3	залік
OK07	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	екзамен
Цикл фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки		2	
OK08	Статистика і прикладна статистика	2	екзамен
Цикл природничо-наукової та загальноекономічної підготовки		10	
OK09	Вища та прикладна математика	3	екзамен
OK10	Економічна теорія	3	екзамен
OK11	Сучасні інформаційні та комунікаційні технології	4	екзамен
Цикл професійної та практичної підготовки		112	
OK12	Економіка менеджменту	3	екзамен
OK13	Етика ділового спілкування	5	залік
OK14	Національні моделі економічних систем	6	екзамен
OK15	Організаційна поведінка	3	залік
OK16	Ораторське мистецтво	5	залік
OK17	Ринок праці	3	залік
OK18	Основи менеджменту	10	залік, екзамен
OK19	Демографія	3	залік
OK20	Корпоративна культура	4	екзамен
OK21	Управління виробничими групами	3	екзамен
OK22	Документування управлінської діяльності	3	залік
OK23	Самоменеджмент і тайм-менеджмент	3	екзамен
OK24	Стратегічний менеджмент	3	екзамен
OK25	Адміністративне право	3	залік

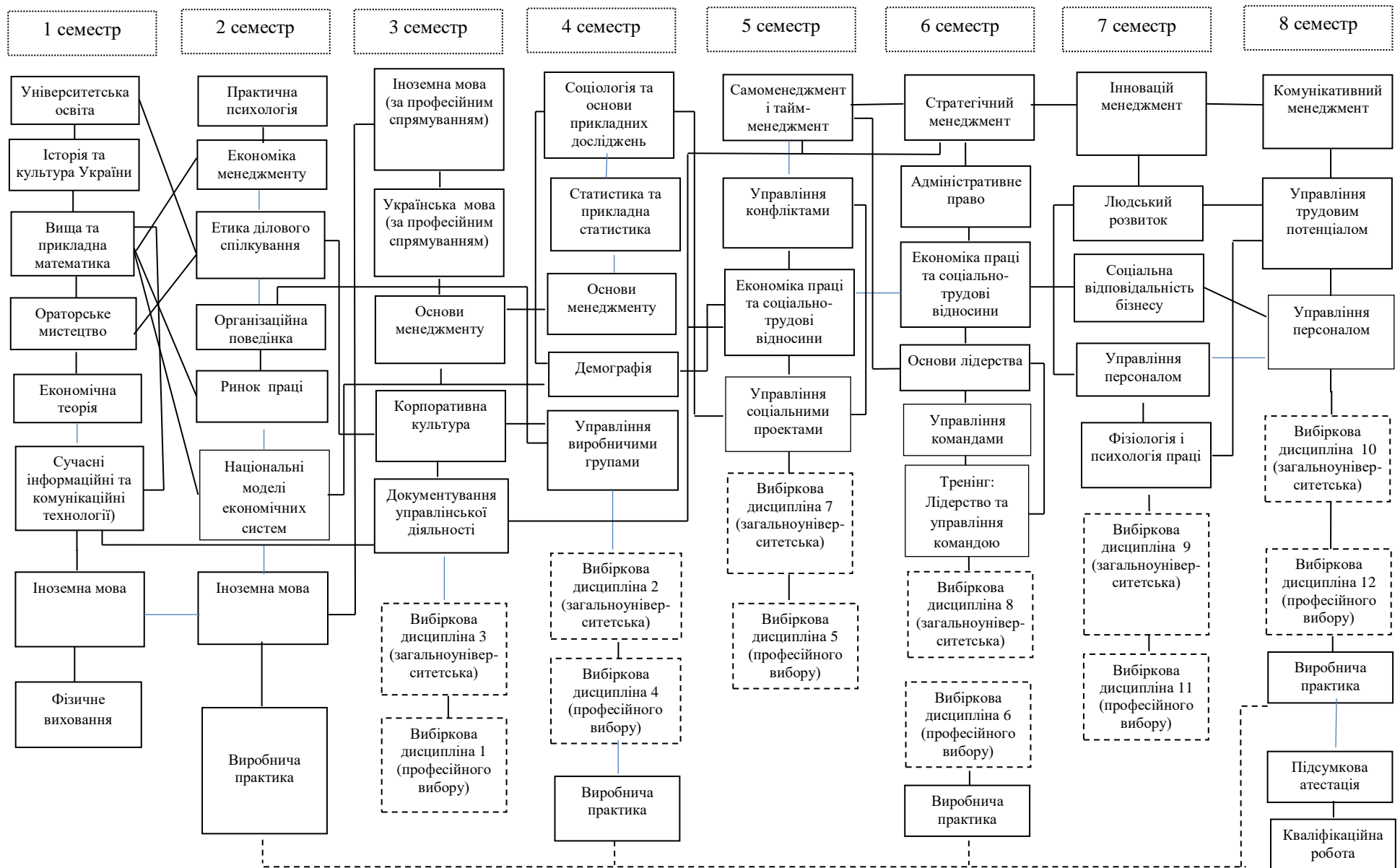
Код н/д	Компоненти освітньо-професійної програми (навчальні дисципліни, курсові проекти, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
OK26	Економіка праці та соціально-трудові відносини	8	залік, екзамен
OK27	Основи лідерства	3	залік
OK28	Управління командами	4	екзамен
OK29	Управління конфліктами	3	залік
OK30	Управління соціальними проектами	3	екзамен
OK31	Тренінг «Лідерство та управління командою»	3	залік
OK32	Комунікативний менеджмент	4	залік
OK33	Інноваційний менеджмент	4	екзамен
OK34	Людський розвиток	3	екзамен
OK35	Соціальна відповідальність бізнесу	4	екзамен
OK36	Управління персоналом	8	залік, екзамен
OK37	Управління трудовим потенціалом	5	екзамен
OK38	Фізіологія і психологія праці	3	екзамен
Дисципліни вільного вибору студента		60	
ВК01	Навчальні дисципліни загальноуніверситетського вибору*	30	залік
ВК02	Навчальні дисципліни професійного вибору**	30	залік
Практична підготовка		28	
OK39	Виробнича практика	27	залік
OK49	Навчальна практика: Університетська освіта	1	залік
Підсумкова атестація		6	залік
	Кваліфікаційна випускна робота	5	
	Підсумкова атестація	1	екзамен
Всього		240	

*Перелік навчальних дисциплін загальноуніверситетського вибору формується щороку та розміщується на платформі дистанційного навчання в модулі «Вибір навчальних дисциплін» <https://el.puet.edu.ua/vybirkoviy-dystsypliny/>

**Перелік навчальних дисциплін професійного вибору:

1. Міграційна політика
2. Управління внутрішнім ринком праці та кадрова політика
3. Управління діловими комунікаціями
4. Аналіз і планування трудових показників
5. Маніпуляційна стійкість в ділових комунікаціях
6. Розвиток особистісного потенціалу
7. Управління кар'єрою персоналу
8. Аутплейсмент персоналу
9. Основи коучингу
10. Управління персоналом у публічній сфері

2.2. Структурно-логічна схема освітнього процесу

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та комплексного екзамену за фахом.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота передбачає теоретичні та аналітичні узагальнення або розв'язання практичного завдання у сфері менеджменту людських ресурсів із застосуванням теорій та методів менеджменту. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат, оприлюднюється на офіційному сайті кафедри або у репозитарії університету.
Вимоги до атестаційного екзамену	Комплексний екзамен за фахом спрямований на перевірку досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти та освітньою програмою. Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра під час атестації у формі кваліфікаційного екзамену здійснюють члени ЕК на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання. Комплексний екзамен за фахом здійснюється в письмовій формі, з використанням системи Moodle, OpenTest 2.0 (тестування)
Документи, які отримує випускник на основі успішного проходження атестації	Документ встановленого зразка про присудження ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: бакалавр з менеджменту людських ресурсів

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми

Компетентності ОПП	Компоненти ОПП																																												
	OK01	OK02	OK03	OK04	OK05	OK06	OK07	OK08	OK09	OK10	OK11	OK12	OK13	OK14	OK15	OK16	OK17	OK18	OK19	OK20	OK21	OK22	OK23	OK24	OK25	OK26	OK27	OK28	OK29	OK30	OK31	OK32	OK33	OK34	OK35	OK36	OK37	OK38	OK39	OK40					
Загальні компетентності																																													
K01	+								+			+	+													+		+				+			+										
K02	+	+		+		+			+			+																				+		+						+					
K03						+		+	+																+									+					+						
K04		+			+		+	+				+		+	+					+	+		+	+				+	+	+	+	+	+	+	+		+				+				
K05									+		+			+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
K06						+																																							
K07			+		+																																								
K08						+		+			+												+										+									+			
K09	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
K10						+		+		+		+				+								+		+							+	+	+	+				+	+	+	+	+	
K11		+												+							+	+		+					+		+	+							+		+	+	+	+	
K12													+								+	+		+					+	+	+	+							+	+					

Компетентності ОПП	Компоненти ОПП																																												
	OK01	OK02	OK03	OK04	OK05	OK06	OK07	OK08	OK09	OK10	OK11	OK12	OK13	OK14	OK15	OK16	OK17	OK18	OK19	OK20	OK21	OK22	OK23	OK24	OK25	OK26	OK27	OK28	OK29	OK30	OK31	OK32	OK33	OK34	OK35	OK36	OK37	OK38	OK39	OK40					
K1 3	+	+	+		+							+		+						+	+								+	+			+		+										
K1 4														+										+		+																			
K1 5		+											+																+						+		+			+					
Спеціальні компетентності																																													
K1 6					+		+					+																+												+		+			
K1 7					+		+					+																+													+		+		
K1 8					+		+					+																+													+		+		
K1 9					+		+					+			+				+		+						+													+		+			
K2 0																		+							+																+				
K2 1		+																								+						+								+					
K2 2												+							+		+		+	+				+	+	+			+	+					+						
K2 3												+							+		+		+	+			+		+	+	+			+	+					+					
K2 4		+											+		+						+								+	+	+			+	+					+					
K2 5															+				+		+	+						+		+										+				+	

Компетентності ОПП	Компоненти ОПП																																												
	OK01	OK02	OK03	OK04	OK05	OK06	OK07	OK08	OK09	OK10	OK11	OK12	OK13	OK14	OK15	OK16	OK17	OK18	OK19	OK20	OK21	OK22	OK23	OK24	OK25	OK26	OK27	OK28	OK29	OK30	OK31	OK32	OK33	OK34	OK35	OK36	OK37	OK38	OK39	OK40					
K2 6															+						+		+																						
K2 7																					+			+		+			+											+	+				
K2 8	+																+									+	+										+								
K2 9		+											+		+						+								+	+	+									+		+			
K3 0		+																											+				+	+							+				
K3 1															+							+	+																	+					
K3 2																	+									+	+														+	+		+	
K3 3								+																				+													+	+		+	
K3 4							+																				+														+	+		+	
K3 5		+													+						+	+							+	+	+								+	+	+	+			
K3 6		+													+						+	+							+	+	+								+	+	+	+			
K3 7																	+											+													+		+		

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми

Програмні результати навчання	Компоненти ОПШ																																											
	ОК01	ОК02	ОК03	ОК04	ОК05	ОК06	ОК07	ОК08	ОК09	ОК10	ОК11	ОК12	ОК13	ОК14	ОК15	ОК16	ОК17	ОК18	ОК19	ОК20	ОК21	ОК22	ОК23	ОК24	ОК25	ОК26	ОК27	ОК28	ОК29	ОК30	ОК31	ОК32	ОК33	ОК34	ОК35	ОК36	ОК37	ОК38	ОК39	ОК40				
ПР 01	+																									+		+														+		
ПР 02	+			+									+						+												+	+						+						
ПР 03						+						+						+					+	+				+					+	+	+									
ПР 04		+				+		+			+	+		+	+			+				+		+	+				+		+	+	+	+	+									
ПР 05							+	+	+		+	+			+			+				+	+		+	+												+						
ПР 06						+		+	+		+	+		+									+	+	+	+		+							+			+						
ПР 07												+							+			+		+	+		+		+	+			+	+						+				
ПР 08		+											+		+	+					+	+		+			+		+	+	+		+	+					+		+			
ПР 09		+											+		+						+	+		+			+		+	+			+	+					+	+				
ПР										+		+		+				+	+								+										+			+				

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму «Менеджмент людських ресурсів»
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент» галузь знань 07 «Управління та
адміністрування»

Гарант – Тужилкіна Оксана Володимирівна, к. е. н., доцент

Освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» (далі - ОПП) започаткована у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» у 2019 р. ОПП розроблена з урахуванням вимог ринку праці та згідно вимог Закону України «Про вищу освіту», повністю відповідає Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент людських ресурсів» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є професійно-прикладною. ОПП відповідає першому (бакалаврському) рівню вищої освіти та шостому рівню за Національною рамкою кваліфікацій. Проект ОПП для обговорення розміщено у вільному доступі на офіційному сайті закладу вищої освіти.

Освітньо-професійна програма складена логічно. Послідовність вивчення обов'язкових навчальних дисциплін, їх перелік повністю відповідає структурно-логічній схемі підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Реалізація ОПП дає змогу повноцінно забезпечити досягнення заявлених програмних результатів навчання та набуття здобувачами вищої освіти загальних і фахових компетентностей для успішної професійної діяльності.

Унікальність ОПП полягає у наявності значної практичної складової та широкого переліку вибірових навчальних дисциплін загальноуніверситетського та професійного вибору, який щорічно оновлюється і розміщується у вільному доступі на офіційному сайті закладу вищої освіти. Заслуговує уваги процедура вибору навчальних дисциплін, яка є

автоматизованою та прозорою, передбачає втручання зацікавлених осіб, забезпечує якісний та свідомий вибір здобувачами бажаних компетентностей, враховуючи їх особисті потреби. До позитивних рис ОПП слід віднести наявність гуманітарної складової підготовки здобувачів, яка представлена, зокрема, такими обов'язковими дисциплінами, як «Історія та культура України», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», Іноземна мова (за професійним спрямуванням), «Практична психологія».

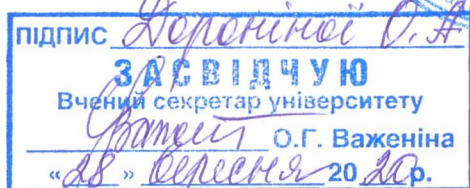
Отже, представлена на рецензування освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» (гарант – Тужилкіна О. В., к. е. н., доцент) є актуальною, відповідає вимогам Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, сучасному рівню розвитку науки та практики освітньої діяльності, що дає змогу рекомендувати її для реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Рецензент

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
та поведінкової економіки
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

О. А. Дороніна

РЕЦЕНЗІЯ

**на освітньо-професійну програму «Менеджмент людських ресурсів»
підготовки здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за
спеціальністю 073 «Менеджмент» галузь знань 07 «Управління та
адміністрування»**

Гарант – Тужилкіна Оксана Володимирівна, к. е. н., доцент

В умовах динамічності, невизначеності та поширення ризиків у всіх сферах господарювання, зростає значення менеджменту людських ресурсів, що актуалізує підготовку відповідних фахівців. Рецензована освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» відповідає Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, містить загальну інформацію, визначену мету, характеристику освітньої програми, придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, програмні компетентності, програмні результати навчання, структурно-логічну схему освітнього процесу, матрицю відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми та відображає сучасні вимоги до підготовки фахівців у сфері менеджменту людських ресурсів, що відповідає попиту ринку праці.

Обсяг ОПП (240 кредитів) відповідає нормам законодавства щодо навчального навантаження для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Вибіркові навчальні дисципліни складають 25 % від загальної кількості кредитів, практична підготовка передбачає 28 кредитів, що позитивно характеризує дану ОПП та дозволяє формувати конкурентні переваги майбутніх фахівців.

Дисципліни, включені до навчального плану, забезпечують сучасні вимоги до підготовки високопрофесійних бакалаврів з менеджменту людських ресурсів. Освітні компоненти, запропоновані в програмі, дозволяють успішно формувати загальні і спеціальні компетентності. Вивчення таких навчальних дисциплін, як: «Управління персоналом»,

«Основи лідерства», «Управління соціальними проектами», «Управління командами» відображають затребувані для менеджменту людських ресурсів напрями розвитку та забезпечують формування професійного світогляду.

Аналіз освітньо-професійної програми «Менеджмент людських ресурсів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» показує, що дана програма створює ефективне освітнє середовище для підготовки бакалаврів з менеджменту людських ресурсів у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензент

*Менеджер з персоналу
ТОВ "Інженер R"
м. Полтава*

Гарбуз М.О.

РЕЦЕНЗІЯ

**на освітньо-професійну програму «Менеджмент людських ресурсів»
підготовки здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за
спеціальністю 073 «Менеджмент» галузь знань 07 «Управління та
адміністрування»**

Гарант – Тужилкіна Оксана Володимирівна, к. е. н., доцент

Рецензована освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» спрямована на підготовку фахівців, які поєднують теоретичні знання з практичними навичками роботи у сфері менеджменту людських ресурсів, що має неабияку актуальність в сучасних умовах динамічності та нестабільності.

Рецензована освітньо-професійна програма розроблена робочою групою кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, відповідає Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, визначає мету, характеристику освітньої програми, придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, компетентності, програмні результати навчання, структурно-логічну схему освітнього процесу, матрицю відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми та відповідає сучасним вимогам до підготовки фахівців у сфері менеджменту людських ресурсів.

Освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» розроблена з врахуванням інтересів стейкхолдерів. Обсяг ОПП (240 кредитів) відповідає нормам законодавства щодо навчального навантаження для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Навчальний план підготовки освітньо-професійної програми забезпечує сучасні вимоги до підготовки високопрофесійних бакалаврів з менеджменту людських ресурсів. Вибіркові навчальні дисципліни складають 25 % від загальної кількості кредитів, практична підготовка передбачає 28 кредитів, що позитивно

характеризує дану ОПП та дозволяє формувати конкурентні переваги майбутніх фахівців

Представлена для рецензії освітньо-професійна програма «Менеджмент людських ресурсів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» є збалансованою та логічною за структурою і може бути рекомендована для підготовки бакалаврів з менеджменту людських ресурсів у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензент,
професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного
університету, д.е.н., доцент

Дмитро ШУШПАНОВ

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму «Менеджмент людських ресурсів» підготовки здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 073«Економіка» галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Гарант – Тужилкіна Оксана Володимирівна, к. е. н., доцент

Рецензована освітньо-професійна програма (далі – ОПП) «Менеджмент людських ресурсів» розроблена робочою групою після консультацій з викладачами, потенційними роботодавцями, студентами університету. ОПП ґрунтується на положеннях Закону України «Про вищу освіту» та містить всі необхідні структурні та змістові елементи, відображає сучасні вимоги до підготовки фахівців у сфері менеджменту людських ресурсів, відповідає попиту ринку праці.

Обсяг ОПП відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – 240 кредитів. Зміст програми має чітку структуру., Програма містить обов'язкові та вибіркові навчальні дисципліни, які складають 25 % від загальної кількості кредитів. Особливістю, яка позитивно характеризує представлену до рецензування ОПП, є наявність суттєвої практичної підготовки студентів (28 кредити), що у майбутньому має стати їх конкурентною перевагою, передумовою їх професійного, кар'єрного зростання та високого рівня доходу.

ОПП є логічною, та містить: загальну інформацію, мету, характеристику освітньої програми, придатність випускників до подальшого працевлаштування та навчання, викладання і оцінювання, компетентності та програмні результати навчання. Перелік освітніх компонентів ОПП спрямований на формування й закріплення у бакалаврів здатності розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної діяльності за умови оволодіння комплексом компетентностей, визначених програмою. Вивчення таких навчальних дисциплін, як: «Управління персоналом», «Основи лідерства», «Управління командами», «Управління конфліктами»,

«Управління трудовим потенціалом», «Управління соціальними проектами» забезпечують формування у студентів широкого професійного світогляду та відображають актуальні для сфери менеджменту людських ресурсів напрями розвитку.

Варто також відмітити, що ресурсне забезпечення ОПІ (кадрове, матеріально-технічне, інформаційне та навчально-методичне) повністю відповідає сучасним вимогам та має сприяти досягненню відповідних програмних результатів навчання.

Аналіз змісту та структури освітньо-професійної програми «Менеджмент людських ресурсів» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» дає підстави стверджувати, що розроблена програма складена із дотриманням чинних вимог нормативно-правових документів та дає змогу успішно проводити якісну освітню діяльність із підготовки бакалаврів з управління персоналом та економіки праці у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензент

Керівник Полтавського обласного
центру зайнятості

К. Д. Клавдієва